

Aan de leden van de Gemeenteraad van Kampen
Aan de medeleden van de Klankbordgroep Structuurvisie

Geachte raadsleden, geachte leden van de klankbordgroep,

Afgevaardigd door de Stichting Werkgroep Zwartendijk heb ik geboeid en met bewondering twee avonden geluisterd naar de presentaties van de heer Balotra inzake de Structuurvisie Kampen 2030. Vervolgens heb ik met grote belangstelling kennis genomen van de inhoud van de Notitie Bouwstenen en het boekwerkje dat de presentatie van de eerste klankbordgroepavond bevatte en dat onder meer inzicht gaf in de mogelijke modellen voor de ontwikkeling van de Gemeente Kampen tot 2030 en later. De Werkgroep heeft e.e.a. besproken.

Hieronder wil de Werkgroep vijf belangrijke (en beargumenteerde) opmerkingen maken over alle informatie waarover de leden van de Klankbordgroep Structuurvisie nu beschikken en besluiten met een “tenslotte”, waarin een eindoordeel wordt uitgesproken over de concept-structuurvisie.

Allereerst is het opvallend dat er in beide presentaties en in de Notitie Bouwstenen heel weinig aandacht is voor het buitengebied. Zowel de presentaties als de Notitie Bouwstenen zijn bijna volledig gericht op de (mogelijke) ontwikkeling van de gebouwde omgeving van de Gemeente Kampen. Ze bieden geen inzicht in mogelijke plannen met het buitengebied: de kleine kernen blijven buiten beeld, de ontwikkeling van recreatieve voorzieningen (met uitzondering van de pleziervaart) is vrijwel onzichtbaar en over wegenbouw in bijv. de Koekkoek wordt niet gerept. Opvallend afwezig is de visie op een ecologisch verantwoorde inrichting van het buitengebied.

Wellicht hoeft dat niet te verwonderen als de Gemeente Kampen een stedenbouwkundige vraag om een visie te ontwikkelen, maar dat kan ons inziens nooit de bedoeling zijn van een integrale structuurvisie voor 2030 en later.

In de tweede plaats is het opmerkelijk dat op beide avonden is gesteld dat alle documenten, die de Gemeente Kampen, de Provincie Overijssel en het Rijk de afgelopen jaren hebben ontwikkeld als gegeven en dus onomkeerbaar worden gepresenteerd. Dat is des te merkwaardiger omdat we de heer Balotra telkenmale hebben horen herhalen dat we “geen onomkeerbare stappen moeten zetten”, maar gefaseerd en zorgvuldig te werk moeten gaan. Dat is een wijs advies! Een advies dat echter nooit kan en mag uitmonden in het voetstoots overnemen van beleid dat in nota's van soms wel tien jaar oud is geformuleerd, vooral als die nota's elkaar op belangrijke punten tegenspreken, wat helaas regelmatig het geval is.

Enkele voorbeelden van elkaar tegensprekende documenten:

In de Nota Ruimte lezen we in paragraaf 2.3.2.4: “Het streefgetal voor de realisatie van woningen en arbeidsplaatsen in het bestaand bebouwd gebied is 40 % van het totale uitvoeringsprogramma. Als grens van het bestaand bebouwd gebied geldt de grens zoals gerealiseerd in het jaar 2000.”

Reactie Werkgroep Zwartendijk op concept-structuurvisie, blad 1
(Onderdijks is dus klassieke uitleg en geen inbreiding zoals op 14 en 21 november werd gesteld!)

In het document “Kampen lonkt naar 2030, strategische visie kampen 2030” (2004) wordt geen woord gewijd aan het rijksgebod tot inbreiding. In de “Prestatieafspraken woningbouw Kampen 2005-2010” daarentegen wordt letterlijk geschreven: “Inbreiding van minstens 50 % is het streven.” Deze beleidsmatige inconsistentie rechtvaardigt de vraag wat Kampen nu eigenlijk gaat doen met het door het Rijk opgelegde streven tot inbreiding.

Het Streekplan Overijssel 2000+ stelt dat Kampen tot 2020 ongeveer 100 ha2 bedrijventerrein nodig heeft, waarbij gesteld wordt dat “de mogelijkheden van Zuiderzeehaven en Haatland (waarschijnlijk wordt hier RW 50 bedoeld) voldoende zouden zijn”. De in 2007 verschenen “Bedrijventerreinvisie Kampen” spreekt echter met groot gemak van de mogelijkheid om het bedrijventerrein RW50 te spiegelen, d.w.z. ten westen van de N50 nog eens 50 of 100 ha2 aan te leggen in de (beschermd) Melmerwaard. Het “Economisch Businessplan Kampen” (2004) noemt daarentegen als één van de sterke punten van onze gemeente: “Er is relatief veel ruimte en landschap” – een zinsnede die zich slecht verhoudt tot het “spiegelen” van het bedrijventerrein RW50.

Het “Kantorenmarktonderzoek 2006” stelt dat er behoefte is aan 15.000 m2 kantoorruimte. De in het zelfde jaar gepubliceerde “Scan Hanzestation” spreekt van een behoefte van 155.000 tot 188.000 m2 kantoorruimte, waarbij tegelijkertijd wordt aangetekend dat de concurrentie met Zwolle op dit terrein moordend is.

De vraag is gerechtvaardigd wat de behoefte van Kampen nu eigenlijk precies is, tenzij we er van uit gaan dat in de genoemde nota’s gewoon aantallen zijn genoemd om maar wat aantallen te kunnen noemen.

Ten derde: De “Beleidsinventarisatie” in de Notitie Bouwstenen bevat een aantal interessante lacunes: alle publicaties die duurzaamheid en verrommeling van het landschap als onderwerp hebben, ontbreken in dit document. Een kleine greep uit de recent verschenen ontbrekende nota’s en ministeriële brieven die gaan over deze ruimtelijk gerelateerde onderwerpen: W. Derks e.a. Structurele bevolkingsdaling, een urgente nieuwe invalshoek voor beleidsmakers (nota van de VROMraad en de Raad voor Verkeer aan de ministers van VROM en VenW, 2006)

F. Van Dam e.a. Krimp en ruimte, bevolkingsafname ruimtelijke gevolgen en beleid (Ruimtelijk Plan Bureau, 2006)

(Minister van VROM) J. Cramer, Prioriteiten Milieu en Ruimte, een aanscherping van de Nota Ruimte in acht punten (meestal aangeduid met “Mooi Nederland”), brief aan de Tweede Kamer, 27 maart 2007.

Natuur en landbouw op waarde geschat, nota van het ministerie van LNV, april 2006
Tweede Duurzaamheidsverkenning Nationaal Milieu Planbureau, juni 2007

De Gemeente wekt met het weglaten van dergelijke belangrijke beleidsnotities de indruk of niet up to date te zijn (en dan moet het huiswerk worden afgemaakt!) of ze niet te noemen of op te nemen omdat het de Gemeente beter uitkomt

Ten vierde Onder de kop “Demografie en Volkshuisvesting” (blz 21) worden alleen de aantallen van 2006 en 2007 genoemd en wordt geen historische ontwikkeling weergegeven (in cijfers of in een grafiek). Gelukkig doet Bureau Companen dat in haar in oktober 2006 verschenen “Quickscan Woningbehoefte” wel. Companen rekent op basis van de Primos-prognose van 2005 en CBS-cijfers (= de cijfers van de Kamper Bevolkingsadministratie) twee

Reactie Werkgroep Zwartendijk op concept-structuurvisie, blad 2
scenario’s door en komt dan uit op 57.000 respectievelijk 60.000 inwoners in 2030. (Primos rekende in 2005 nog op 61.300 inwoners voor Kampen in 2020 en rekent in november 2007 op 54.700 inwoners voor het jaar 2020; het RPB-CBS rekent op 52.500 inwoners in het jaar 2025 – zie bijlage 1).

Hoewel het buitengewoon moeilijk blijft om de toekomst te voorspellen, zeker als deze verder van ons weg ligt! – is het buitengewoon opmerkelijk dat de gezaghebbende ruimtelijke rekenmeesters van het RPB voor Kampen een bevolkingsgroei voorzien van 3,86% tussen 2005 en 2025, terwijl Bureau Companen voorziet in een groei van 17,7 % (namelijk van 49.000 inwoners in 2005 tot 57.700 inwoners in 2025) (zie bijlage 2)
Wie daarbij bedenkt dat Kampen in de periode 1975-2005 keurig de landelijke groeitrend heeft gevolgd van 19,9 % (zie bijlage 3), moet wel van heel goeden huize komen wil hij verklaren waarom Kampen in de periode 2005-2025 4,6 maal zo hard gaat groeien als de rest van Nederland.

Bureau Companen maakt dit gelukkig voor een deel duidelijk door in de conclusies van de “Quickscan woningbehoefte” (blz 30) te beschrijven aan welke voorwaarden Kampen allemaal moet voldoen, wil de gemeente gaan groeien: het zal het negatieve migratiesaldo (vertreksaldo) om moeten zetten naar een migratiesaldo nul. Companen schrijft “Daarnaast komt de grote opgave mensen te werven (scenario 2)”. Voorts concludeert Companen dat de concurrentie van andere gemeenten aanzienlijk is. Companen besluit met de opmerkingen dat de haalbaarheid van groei sterk afhankelijk is van de economische aantrekkingskracht van Kampen en dat de gemeente op het gebied van woningbouw en werkgelegenheid de concurrentie met de regio zal aangaan.

Een aantal documenten, genoemd in de Notitie Bouwstenen, laat zien dat Kampen zich bewust is van zijn zwakke positie in deze concurrentiestrijd – en zelfs beducht is voor de concurrentie van partnerstad Zwolle. Reden dus om de conclusies van Companen veel serieuzer te nemen dan tot nu toe en ze – indien mogelijk - om te zetten in beleid!

Ten vijfde Opmerkelijk genoeg wordt in alle toonaarden gezwegen over het imago van de stad, vermoedelijk omdat men bang is (delen van) de Kamper bevolking te kwetsen. Van het College van BenW zou je mogen verwachten dat het daar uitspraken over doet, die verder gaan dan “Het imago dat Kampen soms heeft van een ingeslapen, conservatieve stad”. Op zijn minst zou kunnen worden opgemerkt dat er een stevige spanning bestaat tussen de zondagsrust en de koopzondag om maar een metafoor te gebruiken – dan is in ieder geval helder dat BenW zich bewust is van de aan religie rakende dilemma’s waar deze stad zo mee worstelt. Het aantrekken van mensen van buiten Kampen zou wel eens veel te maken kunnen hebben met dit imago: een ‘randstedeling’ zal niet snel gaan wonen in een stad waar op zondag geen kermis of Sail Kampen kan worden georganiseerd, maar zal kiezen voor het ‘wereldser’ Almere, Lelystad, Dronten of Zwolle, zeker als daar wel werk is en de grond- en huizenprijzen lager liggen (al geldt dat laatste voor Zwolle niet)

Tenslotte

De Stichting Werkgroep Zwartendijk vindt de gepresenteerde concept-Structuurvisie niet voldoende uitgewerkt, onvolledig en onevenwichtig. De tot nu toe verstrekte informatie laat slecht één visie heel duidelijk zien en dat is de visie dat Kampen moet groeien en zal groeien, dat de gemeente moet bouwen en gaat bouwen en dat dat bouwen gebeurt op de klassieke manier en dat is door uitleg. Na 2016-2017 in ieder geval uitleg over de Zwartendijk, al mag dat dan misschien beperkt blijven tot de “Oksel” tussen bypass en Hanzelijn. Het waarom

Reactie Werkgroep Zwartendijk op concept-structuurvisie, blad 3 blijft voorlopig onvoldoende duidelijk.

Wat betreft de inbreiding lijkt het of Rijksregels in deze gemeente kennelijk met voeten mogen worden getreden of wellicht gelden ze hier zelfs domweg niet, zo is onze indruk. Ruimte voor twijfel over het realiteitsgehalte van de groei is er niet. Ruimte voor het idee dat Kampen zich over niet al te lange tijd zou kunnen aansluiten bij de 50% krimpende gemeenten in het land, is er al helemaal niet, laat staan dat voorzichtig voorbereidingen worden getroffen om hierop beleid te gaan maken. Ook hier kan de Stichting instemmend de heer Balotra citeren toen hij zei: “wees voorbereid” al zal dat ten stadhuize vooral zijn verstaan als “wees voorbereid op groei”.

Er is geen plan B ontwikkeld omdat de Gemeente tot nu toe vooral oog heeft voor plan A. Daarbij wordt in het politieke debat gelegenheidsargumentatie niet geschuwd, getuige het vaak gehoorde “Het gebied tussen Bypass en Hanzelijn is nu toch al verpest!”.

Een visie op de ontwikkeling van de groene ruimte in het buitengebied ontbreekt, al wordt op blz 69 van de Notitie Bouwstenen wel gesteld dat het landschap daar waardevol is, gezien vanuit ecologisch gezichtspunt zowel als vanuit de beleving. Ook bij “Wensen” op blz 71 lezen we dat Kampen moet inzetten op het “Behouden van de landschappelijke kwaliteiten van het Nationaal Landschap IJsseldelta en de ecologische kwaliteiten van de randmeren en open weiden.” Misschien is dit laatste wel een factor die geldt en zelfs een zekere groei zou kunnen genereren, al zal dat niet vanzelf gaan. In elk geval wordt dat onmogelijk als Kampen het gebied ten westen van de N50 gaat volbouwen met woningen, bedrijventerreinen en een tweede Zuiderzeehaven.

Een laatste citaat ter overdenking: “Natuur en landschap in Nederland renderen. Reden genoeg dus om er in te *blijven* investeren” uit Natuur en landbouw op waarde geschat, blz. 39. (Voor Kampen zou er eigenlijk moeten staan: “Reden genoeg dus om er in te *gaan* investeren”.)

We eindigen met een ongevraagd advies: nodig Wim Derks uit van het Kenniscentrum voor Bevolkingsdaling en Beleid in Maastricht. Derks en zijn collega's Hovens en Klinkers hebben twee interessante rapporten geschreven: Structurele bevolkingsdaling, een urgente nieuwe invalshoek voor beleidsmakers en De krimpende stad, ontgroening, vergrijzing en de gevolgen voor de lokale economie.

Derks, Klinkers en Hovens geven spreekbeurten voor o.a. Gemeenteraden over de invloed van bevolkingskrimp en de vraag hoe overheden daar hun beleid op moeten aanpassen.

Derks heeft al gesproken voor de Gemeenteraden van Hardenberg en Steenwijkerland.

Raadsleden kunnen daar referenties inwinnen.

Zie www.bevolkingsdaling.nl om contact te maken/ uit te nodigen

Bart Zeven

Namens de Stichting Werkgroep Zwartendijk, tevens lid van de Klankbordgroep Structuurvisie.

n.b. aangehecht vindt u drie (kleurige) bijlages

Reactie Werkgroep Zwartendijk op concept-structuurvisie, blad 4

PROGNOSES

In dit rapport wordt een overzicht gegeven van de Primos® - bevolkingsprognoses 2005. De gebruiker kan zelf een gebied kiezen, bijvoorbeeld een gemeente. Tevens wordt de gemeente vergeleken met een ander, door de gebruiker in te stellen gebied. Dit kan een andere gemeente zijn, maar bijvoorbeeld ook een COROP-gebied of Nederland als geheel. Zo worden de kenmerken van de gemeente in breder perspectief geplaatst. Als de waarden in een tabel cursief worden weergegeven, is er sprake van een prognose. In een taartdiagram worden prognoses gearceerd weergegeven.

Bevolkingsprognoses

Bevolkingsprognose naar leeftijd in Gemeente: Kampen

	1.1.2004	1.1.2005	1.1.2010	1.1.2015	1.1.2020
Bevolking op 1 januari	48.949	49.105	53.784	57.504	61.294
Bevolking -14 jaar	10.438	10.480	11.258	12.395	13.526
Bevolking 15-29 jaar	10.250	10.147	11.738	12.182	12.798
Bevolking 30-44 jaar	10.816	10.837	11.456	11.723	12.279
Bevolking 45-64 jaar	11.227	11.391	12.462	13.368	14.119
Bevolking 65-74 jaar	3.390	3.410	3.905	4.677	5.078
Bevolking 75 jaar en ouder	2.828	2.840	2.965	3.159	3.494

Prognose bevolkingsmutaties in Gemeente: Kampen

	2004	2005-2009	2010-2014	2015-2019
Natuurlijke groei	326	1.833	2.295	2.621
Binnenlands migratiesaldo (+)	-138	2.658	1.188	793
Buitenlands migratiesaldo (+)	-32	188	237	376
Bevolkingsmutatie totaal (=)	156	4.679	3.720	3.790

Ontwikkeling bevolkingsprognose naar leeftijd in Gemeente: Kampen (2004=100)

PROGNOSES

In dit rapport wordt een overzicht gegeven van de **Primos® - bevolkingsprognoses 2007**.

De gebruiker kan zelf een gebied kiezen, bijvoorbeeld een gemeente. Tevens wordt de gemeente vergeleken met een ander, door de gebruiker in te stellen gebied. Dit kan een andere gemeente zijn, maar bijvoorbeeld ook een COROP-gebied of Nederland als geheel. Zo worden de kenmerken van de gemeente in breder perspectief geplaatst. Als de waarden in een tabel cursief worden weergegeven, is er sprake van een prognose. In een taartdiagram worden prognoses gearceerd weergegeven.

Bevolkingsprognoses

Bevolkingsprognose naar leeftijd in Gemeente: Kampen

	2006	2010	2015	2020
Bevolking op 1 januari	49.295	51.048	52.939	54.705
Bevolking -14 jaar	10.479	10.705	10.942	10.865
Bevolking 15-29 jaar	10.003	10.086	10.219	10.591
Bevolking 30-44 jaar	10.806	10.697	10.315	10.260
Bevolking 45-64 jaar	11.560	12.570	13.390	13.905
Bevolking 65-74 jaar	3.564	3.853	4.685	5.313
Bevolking 75 jaar en ouder	2.883	3.137	3.388	3.771

Prognose bevolkingsmutaties in Gemeente: Kampen

	2006	2007-2009	2010-2014	2015-2019
Natuurlijke groei	332	942	1.426	1.297
Binnenlands migratiesaldo (+)	253	617	800	741
Buitenlands migratiesaldo (+)	-112	-279	-335	-272
Bevolkingsmutatie totaal (=)	473	1.280	1.891	1.766

Ontwikkeling bevolkingsprognose naar leeftijd in Gemeente: Kampen (2006=100)

	2006	2010	2015	2020
Bevolking 1 januari [personen]	49.295	51.048	52.939	54.705
Hh. totaal 1 januari [huishoudens]	19.436	20.613	21.814	22.810
Hh. 15-29 jaar totaal [huishoudens]	2.589	2.890	3.096	3.083
Hh. 30-44 jaar totaal [huishoudens]	5.950	5.955	5.841	5.905
Hh. 45-64 jaar totaal [huishoudens]	6.600	7.204	7.656	7.998
Hh. 65-74 jaar totaal [huishoudens]	2.255	2.402	2.892	3.269
Hh. 75 jaar en ouder totaal [huishoudens]	2.042	2.162	2.329	2.555

Bron:

ABF Research - Primos prognose 2007

Legenda:

Waarde Prognoses

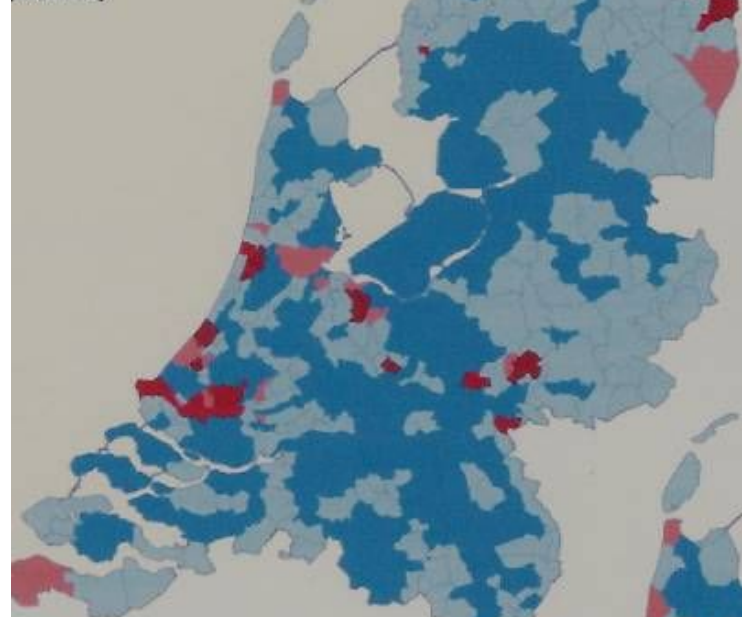
Regionale prognose kerncijfers; 2005-2025										Regionale prognose huishoudens; 2006-2025		
Regio's 2005	Onderwerpen		Totale bevolking		Levend-geborenen	Overledenen	Natuurlijke aanwas	Migratie-saldo	Bevolkings-groei	Regio's 2005	Perioden	Totaal huishoudens
	Perioden	absoluut	absoluut	absoluut								
Kampen	2006	49101	690	407	283	-190	93	2006	19486			
	2007	49194	686	416	270	-70	200	2007	19627			
	2008	49394	681	420	261	-51	210	2008	19823			
	2009	49604	651	427	224	-36	188	2009	19985			
	2010	49792	661	425	236	-31	205	2010	20179			
	2011	49997	668	443	225	-36	189	2011	20370			
	2012	50186	666	440	226	-29	197	2012	20537			
	2013	50383	644	434	210	-19	191	2013	20689			
	2014	50574	646	442	204	-9	195	2014	20843			
	2015	50769	624	476	148	25	173	2015	20993			
	2016	50942	611	464	147	21	168	2016	21173			
	2017	51110	635	468	167	-13	154	2017	21341			
	2018	51264	621	472	149	-2	147	2018	21470			
	2019	51411	611	472	139	13	152	2019	21622			
	2020	51563	621	478	143	-9	134	2020	21821			
	2021	51697	623	511	112	19	131	2021	21976			
	2022	51828	633	507	126	6	132	2022	22136			
	2023	51960	624	510	114	-4	110	2023	22269			
	2024	52070	639	511	128	-27	101	2024	22401			
	2025	52171	.	.	.	.	.	2025	22524			

CBS/RPB, 2007-09-14

CBS/RPB, 2007-09-14

Bevolkingsontwikkeling
per gemeente
(1975-2005)
(kaart 1)

RPPB

- Krimp = 10%
- Krimp 5-10%
- Krimp < 5%
- Groei < groei NL
- Groei = groei NL

Bevolkingsgroei Nederland: 19,9%

Bron: CBS

Bevolkingsontwikkeling
per gemeente
(1995-2005)
(kaart 2)

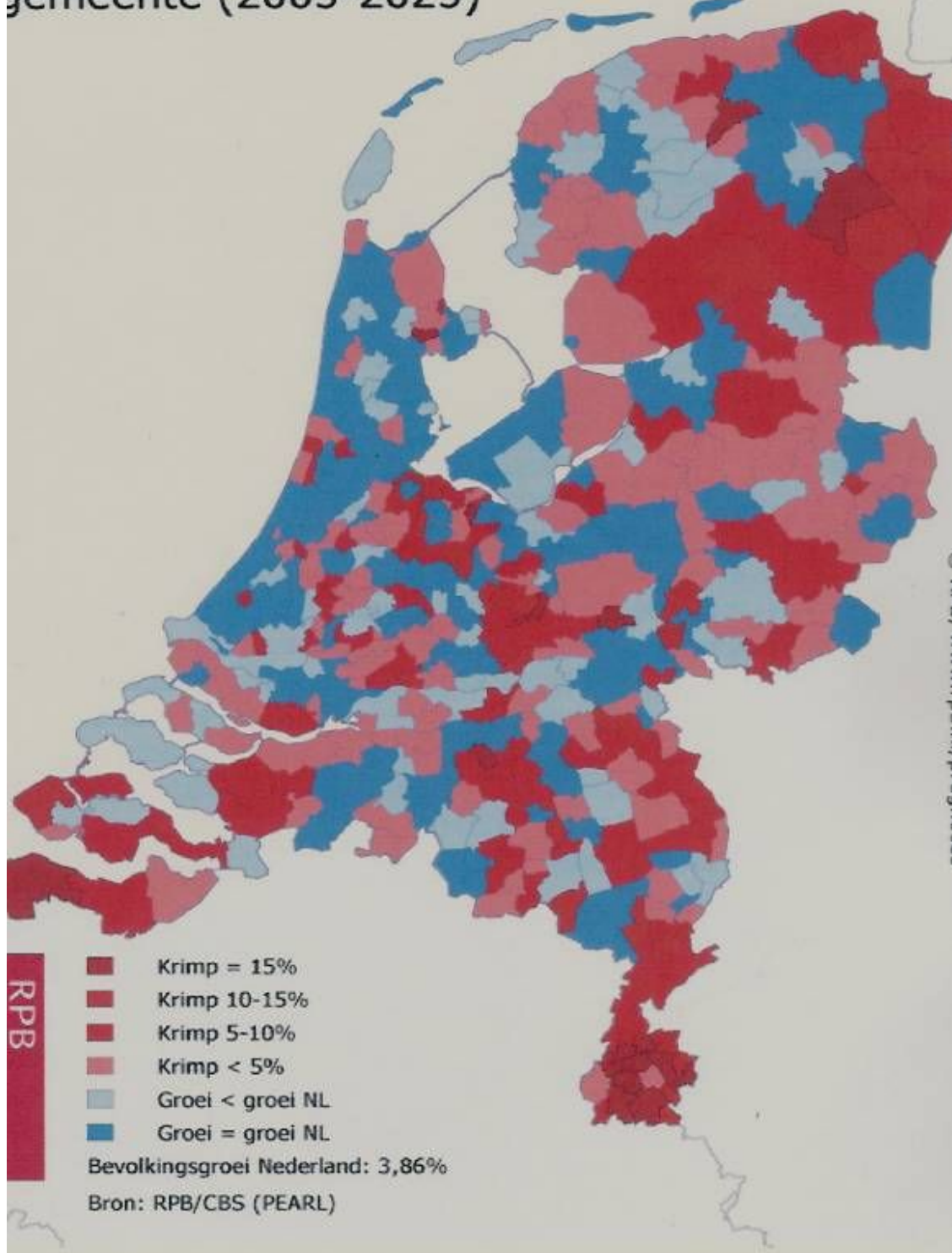
RPPB

- Krimp = 10%
- Krimp 5-10%
- Krimp < 5%
- Groei < groei NL
- Groei = groei NL

Bevolkingsgroei Nederland: 5,7%

Bron: CBS

Prognose bevolkingsontwikkeling per gemeente (2005-2025)

Prognose ontwikkeling van het aantal huishoudens per gemeente (2005-2025)

